

Pajasen

– INVAZIVNA VRSTA S POTENCIJALOM

Često u *Prirodi* pišemo o invazivnim biljkama, tim tuđincima koji se došavši odsvukuda ukorijene u našu zemlju i šireći se unaokolo izguravaju naše punopravne biljne stanovnike. Često se one nađu na našim stranicama, ali rijetko koja možda nije samo na smetnju – ima i takvih tuđinaca od kojih bismo čak mogli imati i koristi. O jednome takvom pišu nam dr. sc. Barbara Sladonja i Marta Sušek, mag. ekologije i zaštite prirode s Instituta za poljoprivredu i turizam u Poreču.

Barbara SLADONJA i Marta SUŠEK, Poreč

Pajasen (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle) listopadna je drvenasta biljka podrijetlom iz jugoistočne Azije. Pripada porodici Simaroubaceae, maloj skupini biljaka tropskog podneblja. U Europu i Ameriku uvedena je u 18. stoljeću, te je danas jedna od najinvazivnijih vrsta biljaka, osobito raširena u gradovima. Na popisu je invazivnih vrsta u svijetu (IUCN/ISSG, 2005; CABI 2014), Europi (EPPO 2013) i Sjevernoj Americi (NISIC, USDA 2014). U Hrvatskoj je također proglašena invazivnom vrstom, rasprostranjenom čitavom Hrvatskom, a posebno veliku brojnost ima u primorju (Novak i Kravarščan, 2011). Pajasen je invazivni neofit,* nije zahtjevan na stanišne uvjete, uspijeva na svakom tlu, proizvodi fitotoksične sekundarne metabolite (što će reći da je otrovan za druge biljke), ali zato ima veliki raspon moguće primjene svih dijelova biljke. Iako u Hrvatskoj invazivan i uglavnom nepoželjan, posjeduje svojstva koja mogu biti korisna, poglavito u medicini i poljoprivredi.

Kako prepoznati pajasen

Pajasen se može prepoznati po neparno perasto sastavljenim listovima duljine 30–90 cm, s 10–40 jajolikih lisaka ušiljenih na vrhu i nazubljenih pri dnu (sl. 1.). Kora je sive boje, bijelo isprugana. Plodovi su perutke, žute do crvene boje (sl. 2.). Može narasti do 30 m te mu je životni vijek oko 50 godina. Cijela biljka ima specifičan miris, osobito muški cvjetovi (sl. 3.).

Autohtona rasprostranjenost ove vrste obuhvaća područja Kine, Tajvana, Vijetnama i Japana. U Europu i Sjevernu Ameriku unesen je prvenstveno kao ukrasno stablo, zbog lijepog izgleda. Kako dobro podnosi gradske uvjete i otporan je na nametnike, ubrzo je postao jedna od najomiljenijih vrsta ukrasnog drveća. Pajasen se posljednjih 150 godina proširio po Europi i Sjevernoj Americi te danas predstavlja veliki problem s

Slika 1. Grančica pajasena (foto: M. Krapac)

* Neofit, doslovce prevedeno s grčkog »nova biljka«, je svaka ona biljna vrsta koja se tek nedavno pojavila u nekom geografskom području. Ono »nedavno« treba shvatiti prilično široko (recimo, u zadnjih nekoliko stoljeća) – primjerice, u Ujedinjenom Kraljevstvu neofitima se smatraju sve one biljke koje su se na Britanskom otočju pojavile nakon otkrića Amerike.